

*ЄВРОПЕЙСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ
1848–1849 РР. В УКРАЇНСЬКИХ
РЕГІОНАХ АВСТРІЙСЬКОЇ
ІМПЕРІЇ. СОЦІАЛЬНІ РУХИ.
СКАСУВАННЯ ПАНЩИНИ.*

Початок революції

1848 р

15 березня австрійський цісар Фердинанд I проголосив конституцію, яка передбачала надання громадянам свободи слова, друку, зборів, виборів, скликання парламенту (рейхстагу).

«Весна народів» - революційні події в Європі 1848-1849 рр., започатковані Лютневою революцією 1848 р. у Франції. Невід'ємним складником революції стали визвольні рухи багатьох національно поневолених народів Східної та Центральної Європи, боротьба цих народів за національну свободу.

Робота із термінами:

Революція — докорінні зміни в розвитку яких-небудь явищ природи, суспільства, способі виробництва, науки.

Причини революції

Б
У
Р
Ж
У
А
З
Н
І
В
І
Д
Н
О
С
И
Н
И

незадоволення
більшості населення
країни своїм
економічним
становищем

абсолютизм

станові
привілеї дворян

національне
пригнічення
народів імперії.

Слова Кобзаря «І МЕРТВИМ, І ЖИВИМ, І
НЕНАРОЖДЕНИМ ЗЕМЛЯКАМ МОЇМ
В УКРАЇНІ І НЕ В УКРАЇНІ МОЄ ДРУЖНЄЄ
ПОСЛАНІЄ» , «ЗАПОВІТ» - уривки

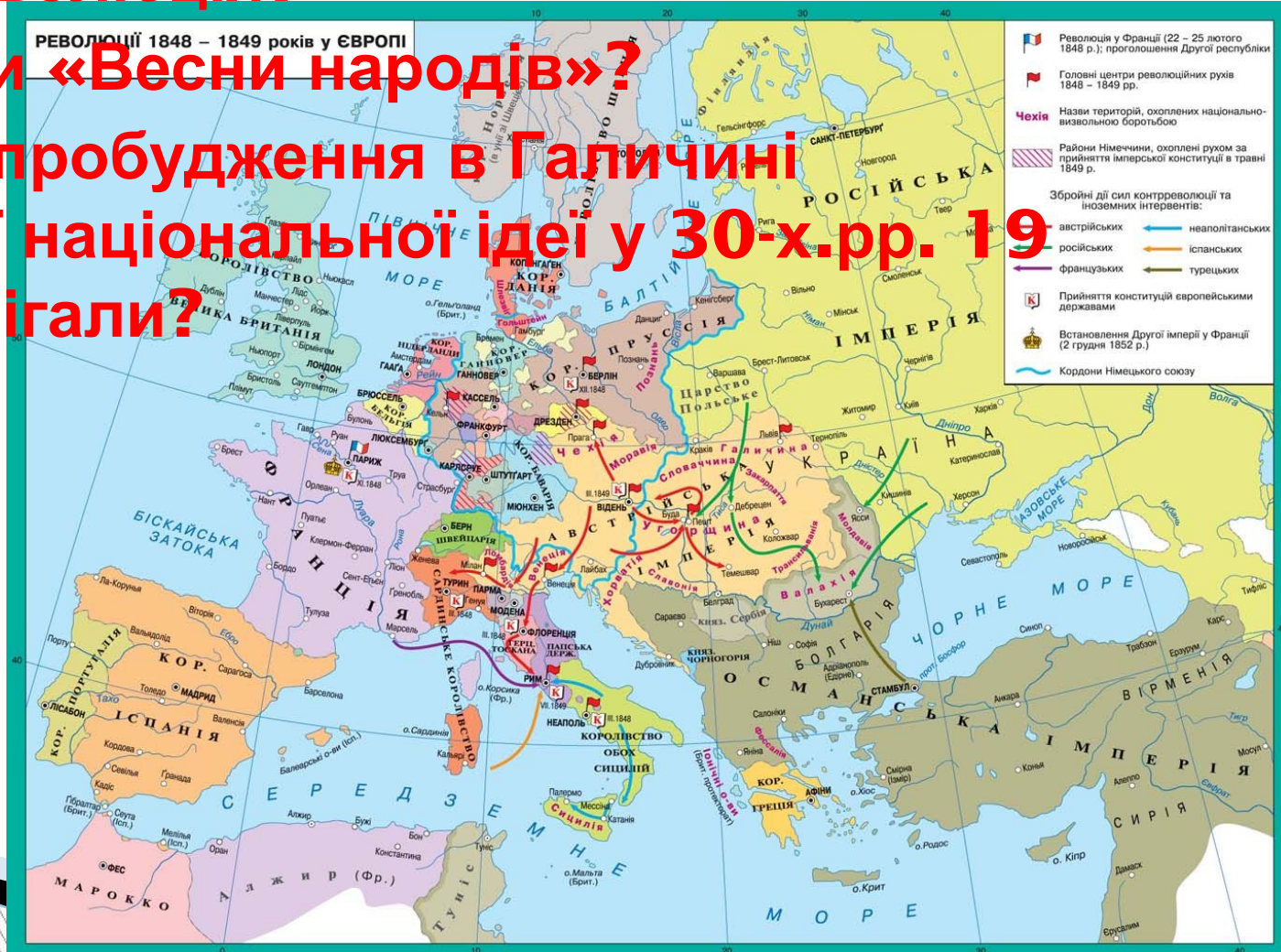
*...І Коллара читаєте
З усієї сили,
І Шафарика, і Ганка,
І в слав'янофіли
Так і претесь... І всі мови
Слав'янського люду
Всі знаєте. А своїє...*

«І мене в сім'ї
великій, в сім'ї
вольній,
новій....»

Чи порушує українське національне питання Т. Шевченко у своїй поезії? Як ці фрагменти віршів співпадають із діяльністю Кирило-Мефодіївського товариства? Про яку сім'ю згадує Кобзар?

Закріплення: бесіда

- Що таке революція?
- Які причини «Весни народів»?
- Які ознаки пробудження в Галичині української національної ідеї у 30-х рр. 19 ст. спостерігали?

20-30-і роки XIX ст.

АНТИКРІПОСНИЦЬКА БОРОТЬБА

§13 (I), §13 (II)

Закарпаття

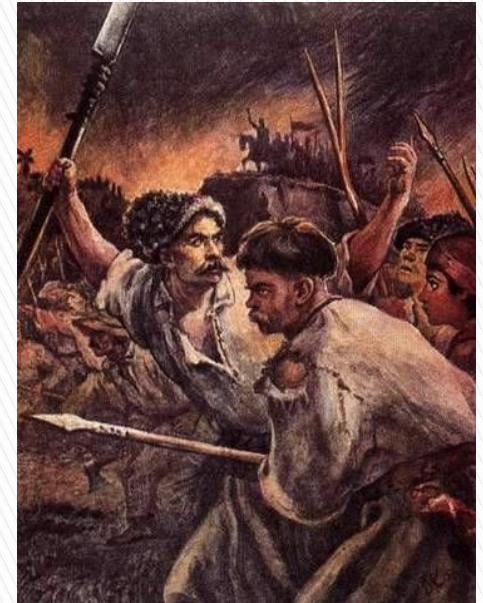
- «холерні бунти»;
- опришки

Буковина

- Лук'ян Кобилиця;
- опришки

Галичина

- повстання селян;
- опришки

Скасування панщини

- Квітень (травень) 1848 р. — скасування панщини в Галичині.
- Серпень 1848 р. — скасування панщини в Буковині.
- Березень 1848 р. — скасування панщини на Закарпатті, але фактично це відбулося в березні 1853 р.

Фердинанд I (Добрий)

- Фердинанд I (1833–1848) мав слабе здоров'я й суттєво не впливав на державне управління. Під час революції 1848 р., він з огляду на нездатність управляти державою добровільно зрікся престолу на користь свого племінника – Франца Йосифа I, що правив Габсбурзькою монархією з 1848 року аж до смерті в 1916 р., тобто 70 років ! Однак той бідолашний Фердинанд I (на світл.) Саме Фердинанд видав «Указ про свободу рускому народу» від 5 травня 1848 року.

Умови скасування панщини у 1848 р. на західноукраїнських землях

- ❑ селян оголосили вільними громадянами держави та звільнили від панщинних повинностей;
- ❑ селяни ставали власниками землі;
- ❑ за скасування панщини пани-дідичі отримували відшкодування з державної скарбниці та були звільнені від ряду податків;
- ❑ встановлено порядок компенсації землевласникам земельної ренти та повинностей: $\frac{2}{3}$ від їхньої вартості сплачувала держава, $\frac{1}{3}$ — селяни;
- ❑ за панами залишалися сервітути, тобто право власності на ліси, пасовища, за користування якими селяни були зобов'язані платити.

Робота із термінами: Сервітут - звичаєве чи законом встановлене право користуватися (частково або спільно) чужим майном.

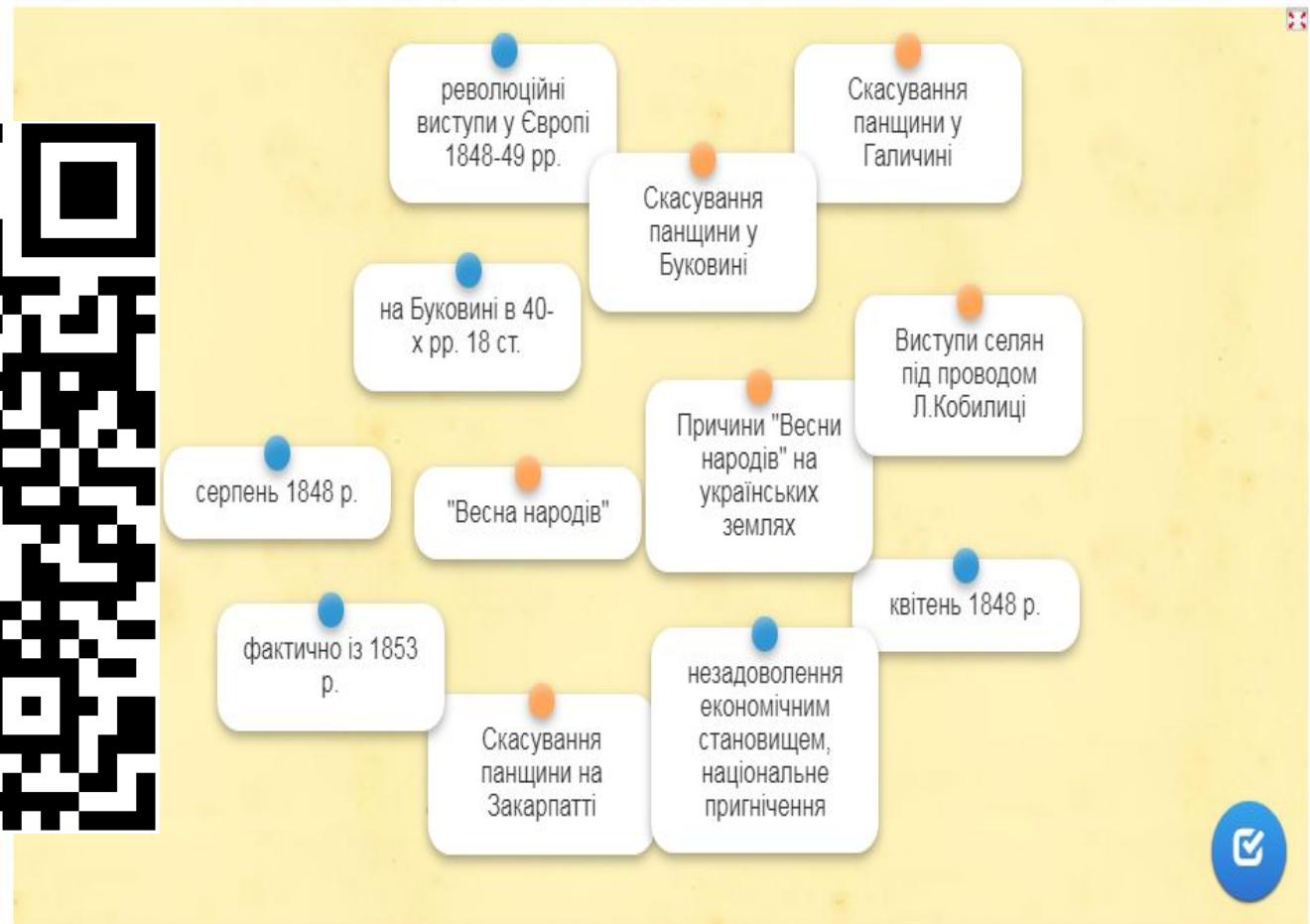
Закріплення п.1-2 (виконання вправи)

Перейти по QR КОДУ

japps.org/create?new=71#preview

9 клас. Історія України. Урок 13. Європейська революція на західноукраїнських землях (закріплення до пунктів: початок революції, соціальні виступи, скасування панщини)

Позиція поляків

почали вимагати надання широкої автономії Галичині, яку вважали виключно польським краєм, сподіваючись, що з неї розпочнеться відродження польської держави. Щоб залучити на свій бік селянство, вони висунули вимогу скасування панщини. Однак надавати будь-які національно-культурні права русинам вони не збиралися, стверджуючи, що «тут немає Русі, тут є Польща».

13 квітня у Львові поляки створили свій представницький орган — **Центральну раду народову**, стали формувати окружні польські ради й загони національної гвардії.

Створення Головної Руської Ради

Головна руська рада — орган громадського самоврядування українців, утворений 2 травня 1848 р. у Львові на хвилі піднесення революційного руху в Східній Галичині.

*Першим головою Ради
було обрано єпископа
Григорія Яхимовича*

Головна руська рада

Головна руська рада (складалася з 15 представників греко-католицького духовенства і 15 представників інтелігенції)

Відділ
політичних прав

Відділ
шкільництва

Відділ
селянських прав

Відділ
фінансів

Округні ради

Місцеві ради (близько 50)

До місцевих рад входило по троє представників від селян, міщан, шляхти, дяків і 18 представників від інтелігенції (у тому числі 10 священників)

Вимоги ГРР

- запровадження української мови в школах та діловодстві краю;
- забезпечення для українців, як і для поляків, рівних можливостей обіймати адміністративні посади;
- можливість призначати на посади в адміністрації краю лише тих чиновників, які володіють українською мовою.

Едвард Злотницький. Перше засідання Головної руської ради у Львові. Травень 1848 р.

Діяльність Головної руської ради

Друкованим органом Головної руської ради стала «**Зоря Галицька**» - перша в Галичині та Україні газета українською мовою, перший номер якої побачив світ **15 травня 1848р.**

У відозві до українського народу, опублікованій у першому номері газети, Рада заявила: «Ми, русини галицькі, належимо до великого руського народу, який розмовляє однією мовою...» То була перша в Галичині офіційна заява про те, що наддніпрянські й галицькі українці - одна нація.

Фрагмент першої сторінки першого числа газети.
15 травня 1848 р.

Опрацювання документу з підручника (стор.71)

У жовтні 1848 р. у Львові відбувся перший з'їзд західноукраїнських діячів науки і культури, який прийняв рішення утвердити єдину граматику української мови та вимагати від влади впровадження рідної мови у школах.

За його сприяння було утворене товариство «Галицько-руська матиця», що друкувало навчальну, художню і наукову літературу.

австрійський уряд погодився запровадити навчання українською мовою у народних школах, викладання української мови як обов'язкового предмета в гімназіях. Водночас у Львівському університеті було відкрито кафедру української мови та літератури. Її очолив Яків Головацький.

Діяльність ГРР

Собор руських
вчених

Печатка Галицько-руської
матиці

23 травня 1848 р

Збори польських шляхтичів руського походження

Руський собор-політична організація, створена на протипагу Головної руської ради

Члени Собору заперечували право українців на самостійний національний розвиток, підтримуючи відновлення незалежності Польщі з наступним включенням українських земель до її складу. Собор видавав газету «Дневник руський» за редакцією І. Вагилевича, латинським шрифтом, яка мала стати протипагою «Зорі Галицькій».

7 червня 1848р

УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ НА СЛОВ'ЯНСЬКОМУ З'ЇЗДІ В ПРАЗІ.

польсько-українська угода «Вимоги українців у Галичині»

- рівні права на використання польської та української мов в усіх школах та установах Галичини, утворення окремих гімназій для українців і поляків, викладання обома мовами у вищих навчальних закладах;
- зрівняння в правах представників різних національностей і віросповідань;
- утворення спільної національної гвардії, спільного керівного органу влади й спільного сейму в краї;
- гарантування національної й політичної рівноправності загальноімперською конституцією;
- передання питання поділу Галичини на польську та українську частини на розв'язання загальноімперському рейхстагу.

Слов'янський
з'їзд у Празі в
червні 1848 р.

СХІДНА ГАЛИЧИНА НА ЗАВЕРШАЛЬНОМУ ЕТАПІ РЕВОЛЮЦІЇ.

- 1 листопада у Львові розпочалося повстання підготоване поляками
- Австрійська артилерія стала обстрілювати центр міста. Унаслідок цього було зруйновано міську ратушу, університет і його бібліотеку, театр, політехнічну академію. Людські втрати становили понад 100 осіб убитими й пораненими. 2 листопада в середині дня повстанці припинили опір. Повстання було придушене

У роки революції в Закарпатті набула поширення ідея об'єднання Закарпаття зі Східною Галичиною та Північною Буковиною в окрему автономну адміністративну одиницю імперії(О. Духнович у статті «Становище русинів в Угорщині», Адольф Добрянський)

Я Русин, був, є і буду,
Народився я Русином,
Чесний рід свій не забуду,
Залишуся його сином.

**Адольф
Добрянський**

Олександр Духнович

Підсумки уроку

- Головна Руська Рада:
- Встановила....
- Сприяла....
- Розповсюдила
- Розгорнула....
- Створила....
- Залишила...

Висновки. Виникнення Головної руської ради стало переломним моментом розвитку українського національного руху на західноукраїнських землях. Уперше українці створили власний орган громадського самоврядування, який висунув політичну програму.

▶ На Слов'янському з'їзді в Празі галицькі русини домоглися визнання їх представниками українського народу. Досягнута на з'їзді угода залишилася єдиним у XIX ст. свідченням можливості польсько-українського порозуміння на рівних засадах.

▶ Свідченням нового рівня політичної свідомості західних українців стала ідея возз'єднання Східної Галичини, Північної Буковини та Закарпаття в єдине адміністративне утворення.